

ઈમાનના સ્તોત્ર

ઈમાનમાં વધારો અને તેને મજબૂત બનાવવા માટે વિવિધ સાધનો છે; જેમ કે જ્ઞાન, કર્મ, ચિંતન-મનન વગેરે.

ઈલમ (જ્ઞાન) :

એક મોભિનની કોશિશ એ હોવી જોઈએ કે તે વધારેમાં વધારે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે. આનાથી ઈમાનમાં વધારો થાય છે. હઝરત ઉમર رض ફરમાવે છે :

«تَعْلَمْنَا إِلِيَّمَانَ قَبْلَ أَنْ نَتَعَلَّمَ الْقُرْآنَ ثُمَّ تَعْلَمْنَا الْقُرْآنَ فَأَزْدَدْنَا بِهِ إِيمَانًا»

અનુવાદ : “અમે પહેલા ઈમાન વિશે શીખ્યા, પછી કુર્અનનું જ્ઞાન જેટલું વધારે પ્રાપ્ત કર્યું એટલું જ ઈમાન વધ્યું અને મજબૂત થયું.”

અલ્લાહ તુઝાલાના નામો અને ગુણોનું જ્ઞાન જેટલું હશે અને તેમજ તેમાં સામેલ વસ્તુઓની સમજણ અને સૂક્ષ્મ-દસ્તિ પેદા થશે, એટલા જ પ્રમાણમાં ઈમાનમાં વધારો થશે. એ જ રીતે રસૂલુલ્લાહ صلوات اللہ علیہ وآلہ وساتھی ની સીરતે-મુખારક (પવિત્ર જીવન-ચરિત્ર)નું જ્ઞાન જેટલું હશે, તમારું આચરણ, ચરિત્ર, વ્યવહારો, દીનના સંદર્ભમાં તમારી કોશિશા, જિહાદ અને ઈબાદતો વગેરેની જેટલી વધારે જાણકારી આપણાને પ્રાપ્ત હશે, તે ઈમાનમાં વધારા અને મજબૂતીનું કારણ હશે. શાનીઓ અને વિદ્વાનો લોકોની પ્રશંસા અલ્લાહ તુઝાલાએ આ જ કારણસર કરી છે. તેથી ફરમાવ્યું :

﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ الزمر: ٩

અનુવાદ : “‘બતાવો તો જ્ઞાનવાળા અને અજ્ઞાનીઓ શું સમાન છે ?’” (સૂર્ય: જુમર, આ.૯)

અમલ (આચરણ, કર્મ) :

ઈલમ (જ્ઞાન)ની જેમ અમલ (આચરણ) પર ઈમાનને વધારે છે. નિષ્કર્મણ્યતા અને દુરાચરણાથી ઈમાનમાં ઘટાડો અને નબળાઈ આવે છે. સહાબા કિરામ હુંમેશા ઈમાનને વધારવા અને તેને મજબૂત બનાવવા માટે ચિંતિત રહેતા હતા. હઝરત ઉમર رض કહેતા કે આવો, આપણે ઈમાનની વૃદ્ધિ માટે કંઈ કરીએ. પછી જિક (અલ્લાહના સ્મરણ)ની મજલિસનું આયોજન કરતા. હઝરત અખ્ભુલ્લાહ બિન રવાહ صلوات اللہ علیہ وآلہ وساتھی ની આદત હતી કે કોઈ સાથીને પકડી લેતા અને કહેતા કે આવો, બેસો, જરા ઈમાનને તાજું કરી લઈએ. આ રીતે અલ્લાહના સ્મરણની મજલિસોનું આયોજન થતું. હદીસે-કુદસી છે :

«أَنَا عِنْدَ ظَنٌ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلِإِ ذَكْرْتُهُ فِي مَلِإِ خَيْرٍ مِنْهُمْ» (منفوق عليه)

અનુવાદ : “‘અલ્લાહ ફરમાવે છે કે બંદો મારા વિશે જેવું અનુમાન રાખે છે, એ અનુસાર જ હું તેના સાથે

હોઉં છું. જ્યારે તે મને યાદ કરે છે, તો હું તેના સાથે રહું છું. જો તે મને પોતાના હદ્યમાં યાદ કરે છે, તો હું પણ તેને યાદ કરું છું. જ્યારે તે લોકોમાં મારો ઉલ્લેખ કરે છે, તો હું તેનાથી વધારે ઉત્તમ લોકોમાં તેનો ઉલ્લેખ કરું છું.” (મુતાફિક અલયહિ)

ચિંતન-મનન :

ઈમાનમાં વૃદ્ધિનું એક સાધન અલ્લાહ ત્રાયાલાની સૃષ્ટિમાં નિરંતર ચિંતન-મનન પણ છે. આ એક સામાન્ય હકીકત છે કે જ્યારે કોઈ અમારાથી કોઈ નિપુણાની નિપુણતાનો ઉલ્લેખ કરે છે અને તેનું વ્યવહારું દણાંત આપણે આપણી આંખોથી જોઈ લઈએ છીએ, તો તેની નિપુણતાને આપણે માની લઈએ છીએ, બલ્કે જેટલા પ્રમાણમાં તેના કૌશલ્ય અને કારીગરીના નમૂનાઓ આપણા સામે આવતા જાય છે, આપણે તેના કૌશલ્ય અને કારીગરી અને તેમાં તેની નિપુણતાને વધારે-ને-વધારે માનતા જઈએ છીએ. આનાથી એક ડગલું આગળ આપણે જ્યારે સ્વયં આવું કરવા ઈચ્છાએ છીએ, તો ડગલે-ને-પગલે આ કામમાં તેની મહાનતા અને તેની નિપુણ યોગ્યતાઓની શ્રેષ્ઠતાની અનુભૂતિ આપણા પર છવાતી જાય છે. હદ્ય તેની શ્રેષ્ઠતાનો સ્વીકાર કરવા લાગે છે અને વિશ્વાસ તદ્દન દઢ થઈ જાય છે. એ જ પ્રમાણે જ્યારે એક મોભિન આ સૃષ્ટિ પર ચિંતન-મનનની નજર નાખે છે, તો તેના પર અલ્લાહ ત્રાયાલાના કૌશલ્ય અને કારીગરી, તેના પરિપૂર્ણ સામર્થ્યનો વિશ્વાસ વધારે ઊડો થઈ જાય છે. જ્યારે તે જુએ છે કે આકાશ સંભો વગર ટકી રહ્યું છે, સૂર્ય અને ચંદ્રનું પરિભ્રમણ, દિવસ-રાતનું આવવું-જવું, ધરતીની ફળદૂપતા, ઊંચા પહાડો, વહેતી નદીઓ અને જરણાં, લહેરાતી વનસ્પતિ બધું જ એક વ્યવસ્થા સાથે બંધાયેલું અને પ્રત્યેક પોતાના કામમાં વસ્ત છે, તો માનવી અનાયાસ અલ્લાહની મહાનતા અને મોટાઈના સામે ઘૂંટણિયે પડી જાય છે. સૃષ્ટિમાં ચિંતન-મનન મોભિનનો એક વિશેષ ગુણ છે. અલ્લાહ ત્રાયાલાનો ઈરશાદ છે :

﴿وَيَتَكَبَّرُونَ فِي خَلْقِ أَنْسَمَوْتَ وَأَلْأَرْضِ ﴾ ١٩١ ﴿آل عمران﴾

અનુવાદ : “‘અને આકાશ અને ધરતીના સર્જનમાં ચિંતન-મનન કરે છે.’”

(સૂર: આલે ઈમરાન, આ. ૧૯૧)

